MALO PODUZEĆE U POREZNOM SUSTAVU REPUBLIKE HRVATSKE

Muslim, Klara

Undergraduate thesis / Završni rad

2016

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of economics Split / Sveučilište u Splitu, Ekonomski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:124:803928

Rights / Prava: In copyright / Zaštićeno autorskim pravom.

Download date / Datum preuzimanja: **2024-03-29**

Repository / Repozitorij:

REFST - Repository of Economics faculty in Split

zir.nsk.hr

UNIVERSITY OF SPLIT

dabar
DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

SVEUČILIŠTE U SPLITU

EKONOMSKI FAKULTET

ZAVRŠNI RAD

MALO PODUZEĆE U POREZNOM SUSTAVU REPUBLIKE HRVATSKE

Mentor:

prof.dr.sc. Nikša Nikolić

Student:

Klara Muslim

Split, lipanj 2016.

SADRŽAJ:

1. UVOD 4

1.1. Opis problema 4

1.2. Ciljevi rada 4

1.3. Metode rada 5

1.4. Struktura rada 5

2. ULOGA I ZNAČAJ MALIH PODUZEĆA U GOSPODARSKOM SUSTAVU RH ..... **Error! Bookmark not defined.**

2.1. Srednja i mala poduzeća općenito ..... **Error! Bookmark not defined.**

2.1.1. Kriteriji za definiranje malih i srednjih poduzeća u Hrvatskoj 6

2.1.2. Uloga i značaj SME u hrvatskom gospodarstvu 9

2.1.3. Problemi kod osnivanja i funkcioniranja SME……11

3. POREZNI SUSTAV KAO DIO MAKROEKONOMSKOG OKRUŽENJA MALOG PODUZEĆA 12

3.1. Općenito o porezu……...12

3.2. Porezni sustav………..15

3.3. Porezni sustav u Republici Hrvatskoj……...19

3.3.1. Porez na dodanu vrijednost (PDV)…….21

3.3.2. Porez na dobit…….22

3.3.3. Porez na dohodak……24

3.3.3.1. Doprinosi……....26

3.3.3.2. Prirezi porezu na dohodak…….26

3.3.3.3. Posebni porezi i trošarine……...27

4. UČINCI POREZNE POLITIKE NA MALA PODUZEĆA……...29

4.1. Primjeri financijske i organizacijske pomoći malim poduzeća…….32

4.1.1. Državni poticaji i porezne olakšice……33

4.1.2. Investicijski fondovi i bankovni krediti……..34

4.1.3. Poduzetnički inkubatori……..34

4.1.4. Potporno-financijske injekcije……35

5. ANALIZA UČINAKA POREZNE POLITIKE NA PRIMJERU KONKRETNOG MALOG PODUZEĆA……36

ZAKLJUČAK…….41

LITERATURA……43

Internetski izvori……44

Popis tablica i slike……..44

1. UVOD

1.1 Opis problema

Mala gospodarstva su temeljni čimbenik razvoja svakog nacionalnog gospodarstva ili slikovito rečeno državno gospodarstvo je kao lokomotiva koja vuče vagone malih gospodarstava. U Republici Hrvatskoj čak većina registriranih poduzetnika su mali i srednji poduzetnici i obrtnici te zapošljavaju većinu zaposlenih u zemlji i upravo zbog toga bi se trebao smanjiti nesrazmjer između poticanja razvoja takvih poduzeća i poreznog tereta kojeg ta poduzeća snose.

Mala i srednja poduzeća u Hrvatskoj pretežno su usmjerena na vlastite izvore financiranja za svoje poslovanje. Kako bi poslovni rast bio pozitivan i stalan potrebne su im dostatne količine kapitala a to često predstavlja veliki problem. Zanemarivo nije i redovito slabo organizacijsko strukturiranje unutar malog poduzeća gdje često ne postoji hijerarhija poslova već djelatnici obavljaju istovremeno više radnih zadataka. Edukacijsko stručno osposobljavanje radnika je većinom zanemareno. Nažalost, opet je financijska konstrukcija razlog neučinkovitosti.

Kroz deskriptivni dio rada opisat će se postojeći problemi koji se susreću danas u poreznom sustavu Republike Hrvatske, ali i „snalažljivost i radno preživljavanje malih poduzeća“. Na konkretnom primjeru promatrane tvrtke biti će evidentno koliki teret država prevaljuje na mala i srednja poduzeća koja su glavni pokretač razvoja svakog modernog gospodarstva.

1.2. Ciljevi rada

U radu će se nastojati osvrnuti na niz empirijskih rezultata i utjecaja koji porezni sustav ima i kakve reperkusije će imati na sustav organiziranosti i poslovanja malog poduzeća. Utvrditi će se koliki su porezi u Republici Hrvatskoj za mala poduzeća te postoji li veza između poreznog sustava i rentabilnosti poslovanja malog poduzeća. Iz svega ovoga proizašla je temeljna ili generalna hipoteza rada:

H^o: Porezni sustav Republike Hrvatske djeluje stimulirajuće na sektor malog poduzeća.

1.3. Metode rada

Kako bi rezultati ovoga rada bili što pouzdaniji koristit će se različita metodologija rada sve u skladu s opisanim problemom i ciljevima istraživanja. Metode koje će se koristiti su radu: analiza (raščlanjivanje), sinteza (spajanje), indukcija, dedukcija, povijesna metoda, statistička metoda i deskriptivna metoda.

1.4. Struktura rada

Završni rad sastoji se od šest cjelina. Uz uvod i zaključak tu su još četiri dijela.
U prvom dijelu rada kroz pregledan okvir upoznajemo se s malim poduzećem u Republici Hrvatskoj. Daje se uvid u kriterije koji trebaju biti ispunjeni kako bi neko poduzeće imalo status poduzeća i kao takvo bilo u poduzetničkom sektoru, također koja je njihova uloga u gospodarstvu te problemi koji se javljaju prilikom njihova osnivanja.
Drugi dio rada uvodi nas u pojam poreznog sustava općenito, opisuje porezni sustav Republike Hrvatske i sve njegove najvažnije elemente.
U trećem dijelu prikazani su učinci porezne politike na mala poduzeća.
Četvrti dio rada na primjeru konkretnog poduzeća pokazuje učinke djelovanje porezne politike. U zaključnom dijelu rada potvrdit će se ili demantirati početna hipoteza.

2.ULOGA I ZNAČAJ MALIH PODUZEĆA U GOSPODARSKOM SUSTAVU RH

2.1. Srednja i mala poduzeća općenito

U vrijeme globalizacije vrlo često dolazi do gospodarskih promjena. Tijekom turbulentnih gospodarskih promjena posebno mjesto i uloga pripada malom i srednjem poduzetništvu. Malo gospodarstvo najveći je pokretač gospodarskog razvitka svake zemlje. S obzirom na razvoj konkurentnosti takvih gospodarskih subjekata kao i svoje specifičnosti, podliježu mnogobrojnim stručnim i znanstvenim istraživanjima. u odnosu na velika poduzeća. Prema Vidučić (2012), SME sektor nije homogena grupa već zaslužuju kompleksnu i dugoročno orijentiranu podršku kako zbog efekta na fleksibilnost i inovativnost gospodarstva, tako i na

rast zaposlenosti i izvoza te smanjenja socijalnih i regionalnih razlika i ubrzanju razvitka. Zbog svega navedenoga nacionalne politike nastoje stimulirati osnivanje i razvitak malog i srednjeg poduzetništva mnogobrojnim ekonomskim mjerama (npr. djelovanjem specijaliziranih agencija, poduzimanjem projekata podrške u savjetovanju, informiranju i umrežavanju). Prema istoj autorici država bi trebala osigurati povoljno makroekonomsko okružje-povoljnu investicijsku klimu koje visoko vrednuje poduzetništvo, financijsku disciplinu, etičnost i socijalnu pravednost, načela suvremenih demokracija, inovativnost, te kontinuirano stjecanje novih znanja i vještina. Navedeno stimulativno i kolaboracijsko makroekonomsko okružje, utjecat će na sigurnost rada i stabilnost provođenja zakonskih regulativa, a sinergijsko partnerstvo djelovat će poslovnu tromost mnoštva državnih službi i agencija.

2.1.1. Kriterij za definiranje malih i srednjih poduzeća u Republici Hrvatskoj

Mala i srednja poduzeća mogu se klasificirati prema različitim kriterijima. Ulaskom Republike Hrvatske u Europsku Uniju na snazi su i zakoni Europske komisije koji su doneseni 2005. godine. Prema tom zakonu najčešća podjela SME odnosi se na: broj zaposlenika u poduzeću, godišnjem prometu i godišnjoj bilanci.

Sukladno Zakonu o računovodstvu (2016) i Zakonu o poticanju razvoja malog gospodarstva (2013) definirani su kriteriji za razvrstavanje subjekata u sektoru srednjih i malih poduzeća u Republici Hrvatskoj.

Prema **Zakonu o računovodstvu** (2016) poduzetnici se dijele na mikro, male, srednje i velike i to na temelju sljedećih pokazatelja:

- iznos ukupne aktive
- iznos prihoda
- prosječan broj radnika tijekom poslovne godine.

Mikro poduzetnici su oni koji ne prelaze dva od sljedeća tri uvjeta:

- ukupna aktiva 2.600.00,00 kn
- prihod 5.200.000,00 kn
- prosječan broj od 10 radnika tijekom poslovne godine.

Mali poduzetnici su oni koji prelaze barem dva uvjeta za mikro poduzetnike i ne prelaze dva od sljedeća tri uvjeta:

- ukupna aktiva 30.000.000,00 kn
- prihod 60.000.000,00 kn
- prosječan broj od 50 radnika tijekom poslovne godine.

Srednji poduzetnici su oni koji prelaze barem dva uvjeta za male poduzetnike i ne prelaze dva od sljedeća tri uvjeta:

- ukupna aktiva 150.000.000,00 kn
- prihod 300.000.000,00 kn
- prosječan broj od 250 radnika tijekom poslovne godine.

Veliki poduzetnici su oni koji prelaze barem dva uvjeta za srednje poduzetnike.

Prema **Zakonu o poticanju razvoja malog gospodarstva** (2013) subjekti malog gospodarstva su fizičke i pravne osobe koje:

- samostalno i trajno obavljaju dopuštene djelatnosti radi ostvarivanja dobiti odnosno dohotka na tržištu
- zapošljavaju u prosjeku manje od 250 radnika godišnje
- ostvaruju ukupni promet do 60.000.000,00 kn godišnje ili imaju zbroj bilance odnosno dugotrajnu imovinu u vrijednosti do 30.000.000,00 kn
- neovisni su u poslovanju (druge fizičke i pravne osobe pojedinačno ili zajednički nisu vlasnici više od 25% udjela u vlasništvu ili pravu odlučivanja u subjektu malog gospodarstva).

Zakon o poticanju razvoja malog gospodarstva također prema veličini razlikuje mikro, male i srednje subjekte malog gospodarstva.

Mikro subjekti malog gospodarstva su fizičke i pravne osobe koje u prosjeku godišnje imaju manje od 10 zaposlenika

Mali subjekti malog gospodarstva su fizičke i pravne osobe koje u prosjeku godišnje imaju manje od 50 zaposlenika i ostvaruju ukupni promet od 16.000.000,00 kn godišnje, odnosno imaju dugotrajnu imovinu u vrijednosti do 8.000.000,00 kn.

Srednji subjekti malog gospodarstva su fizičke i pravne osobe čiji broj zaposlenika i ukupni godišnji promet, odnosno dugotrajna imovina prelaze vrijednosti navedene za mikro i male subjekte malog gospodarstva.

Tablica 1: Kriteriji razvrstavanja subjekata malog gospodarstva

Tip poslovnog subjekta	Broj zaposlenih EU/Hrvatska	Godišnji prihod u milijunima eura EU/Hrvatska	Imovina (aktiva/dugotrajna imovina) u milijunima eura EU/Hrvatska
Mikro	0-9	2	2
Mali	10-49	10	10
Srednji	50-249	50	43

Izvor: Studentska tabelarna obrada prema izvješću o malim i srednjim poduzećima u Hrvatskoj - 2015.

Autorica Vidučić (2012) mišljenja je kako mala i srednja poduzeća ne čine homogenu grupu te se mogu različito klasificirati. Ista autorica navodi slijedeće kriterije:

- veličina (mikro - do 9 zaposlenih, mala - do 49 zaposlenih i srednja poduzeća – do 200 zaposlenih, a negdje, kao u Hrvatskoj do 250 zaposlenih),
- životna faza (poduzeća nedavno osnovana, zrelija poduzeća)
- područje/grupa (razvijena područja / bolje stojeće društvene grupe, te nerazvijena područja, slabije pozicionirane, marginalne društvene grupe),
- sektor (tradicionalni sektor, sektor tehnološki baziranih tvrtki).

Nadalje, za autoricu Vidučić (2012) kriteriji uključivanja u sektor malog gospodarstva su slijedeći:

- zapošljavanje prosječno godišnje manje od 250 radnika,
- neovisnost u poslovanju,
- ukupni godišnji promet od 250 mil. kuna ili da imaju zbroj bilance, ako su obveznici poreza na dobit, tj. dugotrajnu imovinu, ako su obveznici poreza na dohodak u vrijednosti do 108 mil. kuna.

2.1.2. Uloga i značaj SME u hrvatskom gospodarstvu

Malo poduzeće ne znači biti manje važan. Dapače, sve analize pokazuju da mala i srednja poduzeća prevladavaju u strukturi poduzeća većine zemalja svijeta jer potiču i pokreću cjelokupnu nacionalnu ekonomiju, doprinose njenoj dinamičnosti i inovativnosti kao i gospodarski rast. U Europskoj uniji mala i srednja poduzeća od iznimnog su značaja. Ova vrsta poduzeća imaju značajnu količinu europske radne prakse i gospodarske aktivnosti.

Njihovo značenje očituje se u generiranju zaposlenosti, stvaranju ukupnog prihoda, u pružanju šire mogućnosti primjene novih tehnoloških ideja i rješenja itd. „Trend razvoja malog poduzetništva očituje se i u RH kao u jednoj od 28 zemalja koja se nalaze u procesu tranzicije (Vidučić, 2005).“ Iako je Hrvatska tek 2002. godine definirala zakone prema kojima mala i srednja poduzeća mogu uredno poslovati, dotadašnji višestruki problemi uzrokovani su ratnim, tranzicijskim i privatizacijskim prilikama. Važan iskorak bilo je donošenje Zakona o poticanju razvoja malog gospodarstva koji je za ciljeve imao povećanje rasta zaposlenosti i izvoza, primjena suvremenih inovacijskih tehnologija, povećanje broja subjekata malog gospodarstva, poticanje ekološke djelatnosti i povećanje konkurentnosti i učinkovitosti malog gospodarstva. Prema izvješću Hrvatske udruge banaka ili HUB-u (2010) mala poduzeća u Hrvatskoj bilježe nisku produktivnost zbog nestabilne potražnje, ali visok udio u dobiti zbog dominantne uloge vlasnika čiji je interes isplaćivanje dobiti. Rast zaposlenosti odvija se u vrlo velikom postotku (80%) a ostvaruje se upravo u malim i srednjim gospodarskim subjektima.

Također prema Bistričić i Agatić (2011) čini se da malo gospodarstvo RH treba i dalje poticati određenim mjerama i dostatno ih uvažavati kako bi postigli veći razvitak te poboljšali proizvodnju i izvoz.

Najnoviji podaci CEPOR-a za 2015. godinu ponovno nam ukazuju značenje mikro, malih i srednjih poduzeća u Republici Hrvatskoj.[1] Prema tom izvješću malim i srednjim poduzećima u Hrvatskoj za 2014. godini pripada 99,7% od ukupnog broja gospodarskih subjekata dok na velike gospodarske subjekte pripada svega 0,3% ili 354 poslovna subjekta (vidi tablicu 1). Malih i srednjih poduzeća ukupno je 104 116 gospodarskih subjekata. U 2014. i 2013. isti je postotak malih i srednjih poslovnih subjekata iako je broj malih poslovnih subjekata u 2014.godini u odnosu na 2013. godinu porastao za 3322, a od 2010. za ukupno 7891 poslovna subjekta. Broj srednjih poslovnih subjekata je pao za 47.

U kategoriji velikih poslovnih subjekata za 2014. dogodio se rast od 4 poslovna subjekta u odnosu na prethodnu 2013. godinu premda ova kategorija je u stalnom padu prethodnih godina. Prezentirani tabelarni rezultati kao posljedicu ukazuju na možebitne gospodarske prilike u okruženju, ali i pozitivan gospodarski rast koji je rezultat povećanja broja malih poslovnih subjekata.

Tablica 2: Struktura hrvatskih poduzeća s obzirom na veličinu poduzeća od 2010.-2014. godine

	2010.		2011.		2012.		2013.		2014.	
	Broj subjekata	**%**	**Broj subjekata**	**%**	**Broj subjekata**	**%**	**Broj subjekata**	**%**	**Broj subjekata**	**%**
Mala poduzeća	95.004	99,5	89.539	99,6	95.597	99,6	99.573	99,7	102.895	99,7
Srednja poduzeća	1379		1292		1309		1268		1221	
Velika poduzeća	375	0,5	359	0,4	348	0,4	350	0,3	354	0,3
Ukupno	96.758	100	91.190	100	97.254	100	101.191	100	104.470	100

[1] CEPOR - Centar za politiku razvoja malih i srednjih poduzeća i poduzetništva. CEPOR je neprofitna organizacija osnovana 2001. godine temeljem Sporazuma između Republike Hrvatske i Instituta Otvoreno društvo-Hrvatska. 10 institucionalnih osnivača CEPORA lideri su u svojim područjima djelovanja-od akademske zajednice do udruženja gospodarstvenika, razvojnih agencija i poduzetničkih centara.

Izvor: Studentska obrada rezultata prema CEPOR-ovom izvješću za razdoblje od 2010-2014.

Zato je stimulativno okruženje za malo gospodarstvo, kako ističe Vidučić (2012), od iznimne važnosti zbog gospodarskog razvoja i poteškoća s kojima se susreću mala i srednja poduzeća.

2.1.3. Problemi kod osnivanja i funkcioniranja SME

Prilikom pokretanja SME-a poduzetnici nailaze na mnogobrojne probleme. Nažalost, nacionalna lokomotiva često zaboravlja na svoje priključke koji ponekad zastaju ili čak ispadaju iz gospodarskih tračnica. S obzirom da u gospodarskoj vožnji mala gospodarstva ne postavljaju pravila i putokaze kao poslovni subjekti na tržišnim tračnicama prometuju prema unaprijed uvjetovanom rasporedu. U toj vožnji nailaze mali gospodarstvenici na mnogobrojne probleme: od adekvatnog pristupa izvorima financiranja, birokratskog autizma, nedovoljna pravno fundirana potporna konstrukcija, raspoloživost konkretnim potrebitim ljudskim resursima, socijalnom neprilagođenošću, razinom znanja kao i deficita vještina za poduzetništvo…

Stvara se dojam da se mala gospodarstva sučeljavaju s velikom državnom neosjetljivošću i neučinkovitošću.
Zbog svega, već spomenuti autori Bistričić i Agatić (2011) smatraju kako u RH vlada nezadovoljstvo prilikom pokretanja poduzetničkih inicijativa, ali i da nedostaju financijske snage malih i srednjih poduzeća u Hrvatskoj. Također, isti autori navode da je mali broj programa edukacije za poduzetništvo, bezbroj administrativnih prepreka, slaba usmjerenost Vlade u stvaranju stimulirajućeg okruženja za poduzetništvo, te da dominira nerazvijenost financijskog tržišta i regionalne razlike u poduzetničkim aktivnostima.

Sve ove mnogobrojne neprilike budi nezadovoljstvo kod poduzetnika. Nemogućnost mnogih SME da osiguraju financijska sredstva u odgovarajućem obliku i po odgovarajućim uvjetima čini se kao gorući problem.

Pristupom Republike Hrvatske Europskoj uniji gospodarstvenici nailaze na nove probleme prvenstveno u radu s ICT [2] tehnologijama. Ne snalaženje u radu s modernim tehnologijama te jezične barijere neke su od prepreka s kojima se poduzetnici susreću prilikom povlačenja bespovratnih financijskih sredstava iz europskih pristupnih fondova. Nažalost, ništa bolje prilike nisu ni u nacionalnim okvirima kreditiranja malih gospodarstva ili papirnate barijere kod dobivanja državnih poticaja.

Zbog uočenosti niske razine iskoristivosti ICT-i tehnologija u malom i srednjem poduzetništvu potrebno je osmisliti jednostavnije načine kolaboracijske poslovne prakse među gospodarstvenicima u svrhu boljeg iskorištavanja financijskih mogućnosti kako iz europskih tako i državnih fondova. Najbolji primjer je vapaj agrarnih poduzetnika koji smatraju da bez komasacije nema ni konkurentnosti.[3]

Suvremeni načini poslovanja nameću nove oblike poslovnog ponašanja. Zato je od velike važnosti stvaranje kvalitetnog poslovnog imidža i distribucijskih kanala malih poduzeća (jer je imidž moćno sredstvo komunikacije, a upravljanje imidžom važna marketinška strategija). Malo poduzetništvo treba težiti uspješnom pozicioniranju prema javnosti kako u teškim gospodarskim uvjetima ne bi doživjeli i komercijalnu i financijsku eksploataciju. Specifični su problemi i u računovodstvenom financiranju SME jer sustav funkcionira isto za velika kao i mala poduzeća.

A odgovornost treba preuzeti i monetarna vlast kako bi pripremila cjelokupno tržište s posebnim naglaskom na kompleksnu infrastrukturnu podršku.

3. POREZNI SUSTAV KAO DIO MAKROEKONOMSKOG OKRUŽENJA MALOG PODUZEĆA

3.1. Općenito o porezu

Država stječe prihode u obliku poreza, doprinosa, naknada, javnog duga i temeljem vlastite gospodarske djelatnosti (od državnih poduzeća). Najvažniji instrument prikupljanja

[2] Eng. Information and communications technology

[3] Izvor: Plodovi zemlje HRT 1

prihoda u svim državama su porezi (tada se najveći iznosi uprihođuju). Porezi uz svoje fiskalno djelovanje imaju ekonomsko i socijalno djelovanje.

Porezi su povijesna kategorija i njihova uloga se mijenjala ovisno o vremenu i društvu u kojem se oporezivanje primjenjivalo. Porezi sežu još u davnu prošlost. Počeci uvođenja poreza vezani su za financiranje ratnih troškova, ali su se s vremenom mijenjali pod utjecajima različitih gospodarskih, političkih, socijalnih i drugih faktora.
Konstantno mijenjanje poreza i njihovo prilagođavanje sredini u kojoj su se ubirali doveli su do toga da danas nemamo jedinstvenu definiciju istih. Prema Nikoliću (1999) porez ima nekoliko odlika:

- prisilnog davanja
- davanja bez izravne protučinidbe
- općenito davanje
- davanje fizičkih ili pravnih osoba iz viška proizvoda
- monetarne prirode (redovito se plaća u novcu)
- novac koji se prikupi porezima uzdržava proračun

Porezi su osnovni financijski instrumenti prikupljanja prihoda kojima suvremene države podmiruju rashode iz svoje nadležnosti, neovisno o tome podmiruju li se ti rashodi u industijski visokorazvijenim zemljama ili u zemljama u kojima je osnovna gospodarska grada poljoprivreda, radi li se o državama u kojima dohodak po stanovniku premašuje iznos od nekoliko desetaka tisuća dolara ili pak ne dostiže visinu od nekoliko tisuća dolara, radili se o unitarnim ili složenim državama, prelazi li broj stanovnika nekoliko desetaka milijuna ili iznosi samo nekoliko milijuna, zauzima li vanjskotrgovinska razmjena važno mjesto u gospodarskom životu ili ne itd. Jelčić et al. (2008). Kroz poreze potrebno je da država osigura dostatnu količinu proračunskog novca (za pokrivanje rashoda).

Radi boljeg razumijevanja potrebno je pojasniti nekoliko poreznih termina.

1. **<u>Porezni subjekt</u>** : osoba/e koja sudjeluje u oporezivanju

AKTIVNI – javnopravno tijelo/ **PASIVNI** - fizička/ pravna osoba

uža ili šira teritorijalna jedinica, ima pravo uvoditi nove porezne oblike te propisuje obvezu ubiranja poreza

koja plaća porez iz svoje ekonomske snage. Može biti rezultat primjene zakona ili posljedica određenih okolnosti

2. **Porezni obveznik :**

FIZIČKA ili **PRAVNA OSOBA**

koja je na temelju propisa

obvezna snositi poreznu obvezu

obveza prestaje plaćanjem poreza — zakonom propisana obveza plaćanja poreza

3. **Porezni destinatar** je osoba koja je po namjeru zakonodavca unaprijed, svjesno i namjerno utvrđena da snosi porezni teret

4. **Konačni platac** je osoba koja u krajnjoj liniji snosi porezni teret i čija je ekonomska snaga trajno smanjena

5. **Porezni platac** je osoba koja u ime i za račun poreznog obveznika plaća porez (porezni platac može biti i treća osoba)

6. **Porezni jamac** je osoba koja garantira da će porezni obveznik podmiriti svoju poreznu obvezu.

Ukoliko porezni obveznik propusti izvršiti svoju obvezu plaćanja poreza, tu će obvezu izvršiti jamac. Porezni jamac može biti dobrovoljni i zakonski.

Učinci oporezivanja su da će porezni moral bit će viši:

- Ako porezni obveznici vjeruju da je porezni teret ravnomjerno i pravedno raspoređen

- Ako su svjesni da kvaliteta i ponuda javnih dobara ovise o porezu koji treba platiti
- Ako je plaćanje poreza vezano uz neku socijalno-političku, patriotsku, etičku i sličnu svrhu

Nekoliko definicija o porezu:

- Porezi su naknada za zaštitu koju država pruža svojim građanima. **Samuel v. Pufendorf**
- Porez je dio koji svaki građanin daje državi od svog imanja da bi mu ona sačuvala ostatak imovine. **Montesquieu**
- Porezi su prisilni prihodi javnopravnog tijela za koje javnopravna tijela ne daju nikakvu protuuslugu poreznim obveznicima. **Heinz Kolms**
- Porez je prisilno davanje gospodarskih jedinica koje jednim dijelom služe za pokriće zajedničkih društvenih potreba, a drugim za drukčiju raspodjelunacionalnog dohotka. **Adolph Wagner**
- Porez je obvezno davanje koje pojedinci daju državi radi podmirenjaizdatakanastalih u javnom interesu, neovisno o posebnim pogodnostimakoje bi iz toga proizašle. **E. R. A. Seligman**
- Porezi su prisilno davanje bez konkretne, odnosno posebne protuusluge onog kome to davanje pripada. **W. Wittmann**
- Porezi su prisilno plaćanje državi za koje se ne dobiva protunaknada. Porez može biti razrezan fizičkoj osobi, nekom drugom subjektu, imovini itd. Definicija isključuje pristojbe i kazne, ali obuhvaća doprinose za socijalno osiguranje jer su oni prisilne naravi, IBFD prema OECD-u.
- Obvezna javna davanja koja neka administrativna jedinica prikuplja od fizičkih i pravnih osoba na svojem teritoriju, temeljem prisile, u jednostrano utvrđenoj visini i bez pružanja protuusluge (za razliku od naknada i doprinosa). **Gabler**

Neke od osobina koje javni prihod mora imati kako bi ga smatrali porezom: prinudnost poreza, derivativnost (izvedenost) poreza, nepovratnost poreza, odsutnost neposredne naknade, nedestiniranost, ubiru se u javnom interesu, novčani su prihod države.

Ono što je za građane frustrirajuće je da državna uprava kroz razne poreze razrezuje građane,

ali ti isti prisilno utuženi građani od države ne mogu zauzvrat tražiti ekonomsku protuuslugu.

3.2. Porezni sustav

Porezni sustav jedne države je ukupnost svih poreznih oblik, a on je samo jedan čimbenik fiskalnog sustava. Porezni sustav integrirani je u fiskalni sustav i čini njegov temeljni dio. Svaka država ima svoj specifičan porezni sustav i ne postoji identičan porezni sustav. U suvremenim zemljama (s poreznim sustavom) u kojima egzistira porezni sustav, on se provodi kroz više poreznih oblika koji nalikuju poreznom labirintu.

Porezni sustav i porezna politika nekada i danas nisu isti. Tijekom vremena došlo je do promjena, što je realna i sasvim očekivana promjena, ali svakako nije poželjno da te promjene budu česte i radikalne. Ukoliko je porezni sustav podložan čestim intervencijama, narušit će se njegova stabilnost i učinkovitost. Mjere koje se pokreću u svrhu promjena u oporezivanju najčešće završavaju kompromisom.

Postoji nekoliko čimbenika koji utječu na sustav oporezivanja:

1. Ustavno uređenje, veličina teritorija i broj stanovnika,
2. veličina javnog sektora i obujam nadležnosti države,
3. centralizacija, odnosno decentralizacija,
4. pripadnost pojedinim ekonomskim asocijacijama i geopolitički položaj,
5. zaduženje države i budžetski deficit,
6. nezaposlenost,
7. povijesni razlozi,
8. drugi razlozi (EFZG)

Za Jelčić et al. (2008) porezna načela i primjena su:

1. Pravednost u oporezivanju,

- načelo opće porezne obveze, (egzistencijski minimum)
- načelo ravnomjernosti u oporezivanju, (progresivno oporezivanje)

2. Pojednostavljenje oporezivanja i transparentnost poreznog sustava,

- smanjenje broja poreznih oblika,
- smanjenje broja poreznih oslobođenja i olakšica,
- nesporno i razumljivo utvrđivanje porezne osnovice,
- pojednostavljenje oporezivanja malih poreznih obveznika,
- donošenjem kvalitetnih zakonskih propisa itd.

3. Neutralnost poreza, (neoliberalizam vs neointervencionizam)

4. Stari porezi dobri porezi, (Canardovo porezno pravilo)

5. Smanjenje poreznog opterećenja.

Neke poželjne karakteristike koje odlikuju kvalitetan porezni sustav:

- **efikasnost -** porezi trebaju što manje utjecati na odnose cijene kako bi se efikasno upotrijebili rijetki gospodarski resursi
- **izdašnost** - prihod poreznog sustava mora biti adekvatan da zadovolji razumne potrebe društva za javnim rashodima
- **pravednost** - raspodjela poreznog tereta mora biti pravedno raspoređena između članova neke zajednice
- uvažavanje problema **porezne incidencije** - nije značajna samo točka u kojoj se uvodi porez, nego i mjesto konačnog smirivanja poreza
- **neutralnost -** poreze treba birati tako da se minimizira njihove uplitanje u ekonomsko odlučivanje. Takvo uplitanje uzrokuje nastanak „viška poreznog opterećenja" koji bi trebao biti što manji
- **stabilizacijsko i razvojno djelovanje** - porezni sustav mora dopustiti korištenje fiskalne politike za postizanje stabilizacijskih i razvojnih ciljeva
- **jednostavnost** - porezni sustav mora dopustiti da se pravedno i nearbitrarno primjenjuje, te da bude jasan, jednostavan i razumljiv poreznom obvezniku

- **niski troškovi** - troškovi primjene i urednog izvršenja poreznih obveza moraju biti što niži, uzimajući u obzir i ostvarenje ostalih ciljeva (EFZG).

Ovi ciljevi nisu nužno u skladu jedni s drugima. Samo njihovo nabrajanje pokazuje koliko je teško i složeno napraviti dobar porezni sustav. U praksi su načela obično suprotstavljena, npr. porezni sustav koji je pravedniji, to je manje efikasan ili je kompliciran za primjenu. Neki su porezi pravedniji od drugih, neki su efikasniji, neki pak jednostavniji za primjenu, i tako dalje.

Mnogi ekonomisti pokušavali su utvrditi prema kojim načelima se trebaju temeljiti porezni sustavi. Škot Adam Smith bio je prvi ekonomist koji se detaljnije bavio ovim pitanjem. On je istaknuo četiri porezna načela ili kako ih često nazivaju poreznim kanonima[4]:

- Svaki građanin dužan je državi plaćati porez i to prema svojim ekonomskim mogućnostima.
- Obveza plaćanja poreza treba biti regulirana zakonom. To znači da porez ne smije biti proizvoljan već unaprijed poznat poreznom obvezniku.
- Porez se naplaćuje onda kada je to za poreznog obveznika najpovoljnije.
- Troškovi ubiranja poreza trebaju biti što niži, kako bi teret poreznih obveznika bio što podnošljiviji, a prihodi državne blagajne što veći.

[4] Riječ kanon je strogo pravilo učenja ili stvaralačkog rada, ono što se po tradiciji i običajima smatra bitnim, obveznim; norma, princip.

3.3. Porezni sustav u Republici Hrvatskoj

Porezni sustavi u svijetu tijekom proteklih desetljeća doživljavaju mnoge promjene koje su najvećim dijelom uzrokovane globalizacijom i mobilnošću novca. Stabilnost poreznog sustava važan je činitelj stabilnosti gospodarstva jedne zemlje. Hrvatski porezni sustav u svojoj je osnovi kreiran sredinom 90-ih godina i u početku je bio vrlo jednostavan, s malim brojem stopa i izuzeća, te širokom poreznom osnovicom. Ekonomski i monetarni sustav u Hrvatskoj prolazi kroz gospodarsko restrukturiranje. Struktura oporezivanja u Hrvatskoj doživjela je velike promjene. Hrvatski je porezni sustav posljednjih godina bio prožet mnogobrojnim poreznim reformama u kojima su političari nastojali pokazati osjećaj za pravednost, a interesne skupine su se uspjele izboriti za olakšice i izuzeća.

U Republici Hrvatskoj porezni sustav se kanalizira kroz više razina: državni, županijski, gradski ili općinski, zajednički porezi te naknade za priređivanje igara na sreću (slika 1).

Državnim porezima pripadaju tri poreza: porez na dobit, porez na dodanu vrijednost (PDV) i posebni porezi (trošarine). Ovi porezi u cijelosti pripadaju državnom proračunu.

Županijskim porezima pripadaju četiri poreza: porez na nasljedstva i darove, porez na cestovna i motorna vozila, porez na plovila i porez na automate za zabavne igre. Županijski porezi pripadaju županijskim proračunima ili proračunu Grada Zagreba.

Gradskim/općinskim porezima pripada pet poreza: prirez porezu na dohodak, porez na potrošnju, porez na kuće za odmor, porez na tvrtku ili naziv i porez na korištenje javnih površina. Gradski ili općinski porezi pripadaju gradskim ili općinskim proračunima.

Zajedničkim porezima pripada tri poreza: porez na dohodak, posebni porez na plaće, mirovine i druge primitke i porez na promet nekretnina. Zajednički porezi dijelom pripadaju državnom proračunu a dio poreza se slijeva u proračun županija i gradova te gradova ili općina.

Naknadama za priređivanje igara na sreću pripada šest poreza:porez na dobitke od lutrijskih igara na sreću, naknade za priređivanja igara na sreću u casinima, porez na dobitke od igara na klađenje, naknada za priređivanje igara na sreću automatima, naknada za priređivanje prigodnih jednokratnih igara na sreću i posebna sredstva ostvarena na javno m natječaju prodajom nepodijeljenih nagrada. Porezi na dobitke od igara na sreću i naknade za

priređivanje igara na sreću u cijelosti pripadaju državnom proračunu. Naknada od utvrđene vrijednosti fonda nagradnih igara pripada Hrvatskom Crvenom križu.

Porezna reforma. Porezni sustav reformiran je u dvije faze: 1994. godine kada su uvedeni **porez na dohodak, porez na dobit i trošarine**, i 1998. godine kada je primijenjen Zakon o **porezu na dodanu vrijednost** koji je donesen 1995. godine. Cilj reforme je bio stvaranje poreznog sustava koji je neutralan na donošenje ekonomskih odluka. Kroz razne kanale porezi djeluju na gospodarski rast.

Hrvatski porezni sustav potrošno je orijentiran i za funkcioniranje javnih financija najvažnije je prikupljanje prihoda od poreza na dodanu vrijednost (PDV) i trošarina.

Tablica 3. Primjeri poreza za mala poduzeća u Republici Hrvatskoj

Porez	Porezni obveznik	Porezna osnovica	Porezna stopa
Porez na dodanu vrijednost	svaka osoba koja samostalno obavlja bilo koju gospodarsku djelatnost	naknada za isporučena dobra ili obavljene usluge	25%, 13% i 5%
Porez na dobit	trgovačko društvo i druga pravna i fizička osoba koja obavlja djelatnost radi stjecanja dobiti	dobit (razlika između prihoda i rashoda)	20%
Porez na dohodak	fizička osoba koja ostvaruje oporezivi dohodak	ukupni dohodak koji tuzemni porezni obveznik ostvari u zemlji i u inozemstvu, a inozemni u RH, umanjen za osobni odbitak	12%, 25% i 40%
Prirez	obveznici poreza na dohodak	porez na dohodak	1. općina do 10% 2. grad s manje od 30.000 stanovnika do 12% 3. grad s više od 30.000 stanovnika do 15% 4. Grad Zagreb do 18%

Izvor: Studentska obrada rezultata prema IJF-ovom izvješću za razdoblje 2016.

3.3.1. Porez na dodanu vrijednost (PDV)

Porez na dodanu vrijednost odnosno PDV je razlika između vrijednosti prodaje proizvedenih dobara i usluga (outputa) i vrijednosti kupovina inputa (ali ne inputa rada) kojima su ta dobra i usluge proizvedeni. Ili, dodana vrijednost je ona vrijednost koju proizvođač dodaje input-ima prije nego što ih proda kao nove proizvode i usluge (IJF, 2016)[5].
Prema Nikoliću (1999) tri su oblika PDV-a:

- Proizvodni oblik PDV-a
- Dohodovni oblik PDV-a
- Potrošni oblik PDV-a

Porez na dodanu vrijednost najprihvaćeniji je porez kojim se oporezuje promet. Ubire se u svakoj prometnoj fazi i ne kumulira se što ga čini višefaznim neto porezom na promet, ali ga snosi porezni destinater (osoba koja konačno snosi porezni teret, neovisno je li porezni obveznik ili nije). Porezna evazija (izbjegavanje plaćanja poreza) kod ovog poreza je otežana. Obveznik poreza na dodanu vrijednost se razlikuje od poreznog destinatera jer kupnjom nekog dobra ili plaćanjem neke usluge svaki građanin snosi PDV koji je uračunat u cijenu, ali to ne znači da je obveznik PDV-a.
Prema Institutu za javne financije (2016) obveznici PDV-a samo su osobe (poduzetnici) registrirane za obavljanje poduzetničke djelatnosti, odnosno:

- poduzetnici kada isporučuju dobra ili usluge
- uvoznici kada uvoze dobra
- izvoznici koji nisu izvezli proizvode po određenim propisima
- poduzetnici (fizičke osobe) čija je godišnja vrijednost isporuka veća od 230.000 kuna.

Proizvodni oblik se još naziva i porez na bruto dodanu vrijednost. Ovim poreznim oblikom se oporezuje bruto dodana vrijednost pri čemu se poduzeću ne dopušta da ono od porezne osnovice oduzme trošak nabave kapitalnih dobara niti iznos njihove amortizacije, ali se dopušta odbitak troška nabave sirovina. Kapitalno dobro se oporezuje dva puta; kada se dobro

[5] Institut za javne financije

kupilo i kada je prodan proizvod u čijoj proizvodnji je dobro sudjelovalo. Ovaj oblik se danas rijetko koristi.

Dohodovni oblik se još naziva i porez na neto dodanu vrijednost. Ovim poreznim oblikom se oporezuje neto dodana vrijednost pri čemu poduzeće smije od porezne osnovice oduzeti vrijednost sirovina i iznos amortizacije kupljenih dobara, ali ne i sam iznos nabavljenih kapitalnih dobara. Također se rijetko koristi.

Potrošni oblik najčešće je korišteni oblik PDV-a. Njime je omogućeno oduzimanje ukupnih rashoda za kapitalna dobra od vrijednosti prodaje. Neutralan je jer zamjena kapitala radom ne utječe na poreznu obvezu.

PDV se može računati kreditnom metodom, metodom izravnog oporezivanja i oporezivanje dodane vrijednosti, a dva osnovna načela PDV-a su načelo podrijetla koje kaže da se proizvod oporezuje u zemlji kojoj je proizveden i načelo odredišta koje kaže da se proizvod oporezuje u mjestu gdje se konačno troši.

U Hrvatskoj je PDV uveden 1998. godine s jedinstvenom stopom od 19 %, ali od tada je doživio brojne izmjene. Pod teretom globalne krize osjeti se pad potrošnje kao i pad poreznih prihoda što je rezultiralo povećanjem PDV-a. U Hrvatskoj je od 1.08.2009. godine promijenjena porezna stopa poreza na dodanu vrijednost te je povećana s 22% na 23%. Od 1. ožujka 2012. g. porezna stopa poreza na dodanu vrijednost povećana je za dva postotna poena, odnosno 25%.

3.3.2. Porez na dobit

Prema naputcima Porezne uprave (2016) obveznici poreza na dobit su sljedeći:

1. Trgovačko društvo i druga pravna i fizička osoba rezident Republike Hrvatske koja gospodarsku djelatnost obavlja samostalno, trajno i radi ostvarivanja dobiti, dohotka ili prihoda ili drugih gospodarskih procjenjivih koristi
2. Tuzemna poslovna jedinica inozemnog poduzetnika (nerezident)
2. Porezni obveznik je i fizička osoba, koja ostvaruje dohodak prema propisima o oporezivanju dohotka, ako izjavi da će plaćati porez na dobit umjesto poreza na dohodak,
3. Porezni obveznik je i fizička osoba koja ostvaruje dohodak od obrta i s obrtom izjednačenih djelatnosti prema propisima o porezu na dohodak:

a) ako je u prethodnom poreznom razdoblju ostvario ukupni primitak veći od 3.000.000,00 kuna, ili
b) ako ispunjava dva od sljedeća tri uvjeta:
   - u prethodnom poreznom razdoblju ostvario je dohodak veći od 400.000,00 kuna,
   - ima dugotrajnu imovinu u vrijednosti većoj od 2.000.000,00 kuna,
   - u prethodnom poreznom razdoblju prosječno zapošljava više od 15 radnika.

5. Iznimno, tijela državne uprave, tijela područne samouprave, tijela lokalne samouprave, Hrvatska narodna banka, državne ustanove, ustanove jedinica područne samouprave, ustanove jedinica lokalne samouprave, državni zavodi, vjerske zajednice, političke stranke, sindikati, komore, udruge, umjetničke udruge, dobrovoljna vatrogasna društva, zajednice tehničke kulture, turističke zajednice, sportski klubovi, sportska društva i savezi, zaklade i fundacije, ako obavljaju gospodarstvenu djelatnost, a neoporezivanje te djelatnosti bi dovelo do stjecanja neopravdanih povlastica na tržištu, obveznici su poreza na dobit za tu djelatnost.

6. Svaki poduzetnik koji nije obveznik poreza na dohodak prema propisima o oporezivanju dohotka i čija se dobit ne oporezuje drugdje.

Porez na dobit utvrđuje se za poslovnu godinu, dio poslovne godine i razdoblje likvidacije, a plaća po stopi od 20% na utvrđenu poreznu osnovicu. Porezna osnovica poreza na dobit je računovodstvena dobit koja se povećava ili smanjuje sukladno Zakonu o porezu na dobit te propisima kojima su utvrđene razne olakšice i poticaji. Zakonom o porezu na dobit propisana su neka uvećanja koja se odnose na troškove reprezentacije, korištenja osobnih automobila društva, prekomjernih iznosa amortizacije i darovanja te manjkova, kazni koje izriče mjerodavno tijelo, i sl. Smanjenja porezne osnovice odnose se na iznose primljenih dividendi, prihode od naplaćenih otpisanih potraživanja, rashoda ili svota amortizacije koje nisu bili priznati u ranijim godinama te za reinvestiranu dobit. Smanjenja osnovice mogu uslijediti i radi poreznih poticaja za istraživanje i razvoj, obrazovanje, oslobođenja na potpomognutim područjima te za poticaje investicija i unapređenje investicijskog okruženja. Kod poreznih poticaja važno je spomenuti mogućnost ubrzane amortizacije tj. korištenja prava udvostručenja stopa amortizacije koje smanjuje poreznu osnovicu, Bogovac (2015).

Tri su osnovna načina oporezivanja dobiti tvrtke prema Nikoliću (1999):

1. **Sustav izdvajanja** kod kojeg nema razlike u poreznom tretmanu raspoređene i zadržane dobiti zbog čega može doći do pojave dvostrukog oporezivanja

2. **Sustav djelomične nedjeljivosti dobiti** u kojem se raspoređena dobit oporezuje blaže od neraspoređene dobiti
3. **Sustav potpune nedjeljivosti** u kojem se porez koji tereti raspoređenu dobit oduzima pri oporezivanju dohotka dioničara.

Na razini poduzeća moguća su dva sustava djelomične nedjeljivosti dobiti:

- **sustav dvojnih stopa** kod koje se raspoređena dobit oporezuje nižim poreznim stopama od onih kojima se oporezuje neraspoređena dobit i
- **sustav odbitka dividendi** kod kojeg se oporezuje razlika između dobiti i raspoređene dobiti.

Posljednjih desetljeća u svijetu je primjetan trend sniženja stopa poreza na dobit.

3.3.3. Porez na dohodak

Obveznik poreza na dohodak je:

1. Fizička osoba koja ostvaruje dohodak
2. Nasljednik za sve porezne obveze koje proizlaze iz dohotka što ga je ostavitelj ostvario do svoje smrti. Nasljednik je istodobno i porezni obveznik za dohodak koji mu pritječe iz naslijeđenih izvora dohotka.

Izvori iz kojih porezni obveznici ostvaruju dohodak su:

- nesamostalni rad
- samostalna djelatnost
- imovina i imovinska prava
- kapital
- osiguranje
- drugi dohodak

Rezident je fizička osoba koja ima prebivalište ili uobičajeno boravište u Republici Hrvatskoj i fizička osoba koja nema prebivalište ni uobičajeno boravište, a zaposlena je u državnoj službi Republike Hrvatske i po toj osnovi prima plaću.
Nerezident je fizička osoba koja u Republici Hrvatskoj nema ni prebivalište ni uobičajeno boravište, a u Republici Hrvatskoj ostvaruje dohodak koji se oporezuje prema odredbama

Zakona o porezu na dohodak.

Rezident je fizička osoba koja ima prebivalište ili uobičajeno boravište u Republici Hrvatskoj i fizička osoba koja nema prebivalište ni uobičajeno boravište, a zaposlena je u državnoj službi Republike Hrvatske i po toj osnovi prima plaću.

Nerezident je fizička osoba koja u Republici Hrvatskoj nema ni prebivalište ni uobičajeno boravište, a u Republici Hrvatskoj ostvaruje dohodak koji se oporezuje prema odredbama Zakona o porezu na dohodak.

Porezna osnovica je ostvareni dohodak kao razlika primitaka i izdataka u istom poreznom razdoblju, različito za svaku kategoriju dohotka. Oporezivanje dohotka vrši se primjenom načela blagajne (ostvarenih primitaka i nastalih izdataka).

Rezidenti plaćaju porez na dohodak ostvaren u tuzemstvu i u inozemstvu (načelo svjetskog dohotka) a nerezidenti samo na dohodak ostvaren u RH (načelo tuzemnog dohotka).

Dohodak od samostalne djelatnosti kojeg ostvare rezidenti i nerezidenti umanjuje se za:

- iznos plaća novozaposlenih osoba,
- iznos državne potpore za obrazovanje i izobrazbu te za naukovanja za obrtnička zanimanja prema posebnim propisima,
- iznos izdataka za istraživanje i razvoj,
- za preneseni gubitak, nakon umanjenja.

Tablica 4: Stopa poreza na dohodak i iznos dijela osnovice

Porezna stopa	**Iznos dijela osnovice za oporezivanje u kunama (od 1. siječnja 2015.)**	
	Mjesečno	Godišnje
12%	Do 2.200 kn	Do 26.400 kn
25%	Iznad 2.200 kn do 13.200 kn	Iznad 26.400 kn do 158.400 kn

40%	Iznad 13.200 kn	Iznad 158.400 kn

Izvor: Porezna uprava

3.3.3.1. Doprinosi

Doprinosi su davanja obveznog odnosno prisilnog karaktera kao i porezi međutim od poreza ih razlikuje uži krug obveznika, činjenica da idu u proračun, a ne u fondove te unaprijed određena namjena trošenja.

U sustavu doprinosa u Hrvatskoj plaćaju se obvezni doprinosi za:

1. Mirovinsko osiguranje na temelju generacijske solidarnosti (15%)
2. Mirovinsko osiguranje na temelju individualne kapitalizirane štednje (5%)
3. Zdravstveno osiguranje (15%)
4. Osiguranje za slučaj nezaposlenosti (1,7%)
5. Zdravstveno osiguranje zaštite zdravlja na radu (0,5%)

Doprinose iz bruto plaće plaća zaposlenik iz svoje bruto plaće i u njih spadaju prva dva navedena obvezna doprinosa.

Doprinose na bruto plaću plaća poslodavac, a osnovica za obračun je iznos bruto plaće i u njih spadaju preostala tri navedena obvezna doprinosa.

3.3.3.2. Prirez porezu na dohodak

Obveznici poreza na dohodak koji imaju prebivalište ili uobičajeno boravište na području općine/grada koji su propisali obvezu plaćanja prireza. Porezna osnovica je iznos obveze poreza na dohodak, a porezne stope su određene odlukama o općinskim i gradskim porezima:

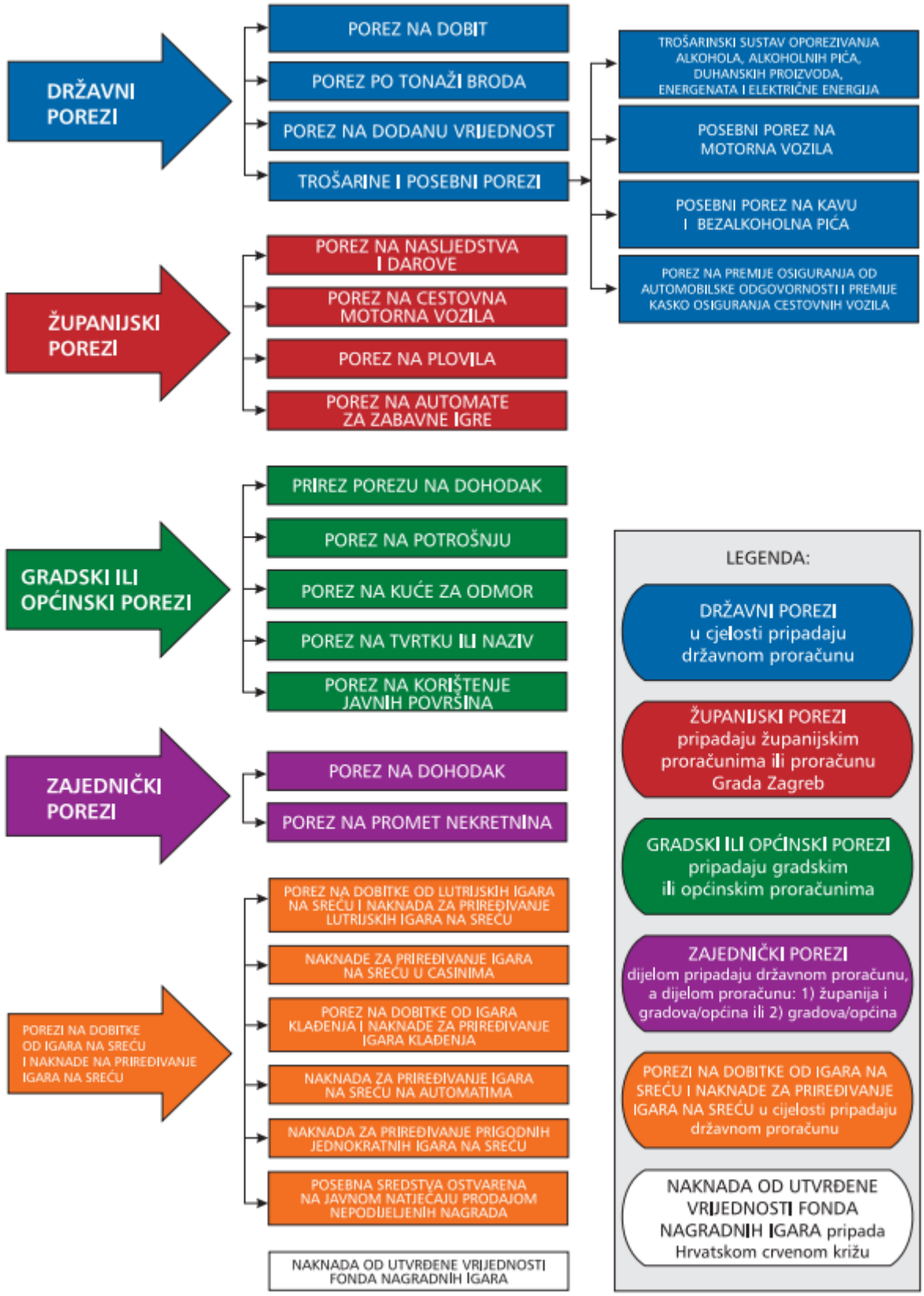
- Općina do 10%
- Grad ispod 30.000 stanovnika po stopi do 12%
- Grad iznad 30.000 stanovnika po stopi do 15%

Grad Zagreb ima stopu prireza 18%, a Split 10%.

3.3.3.3. Posebni porezi i trošarine

Posebni porezi ili trošarine (akcize) su: posebni porezi na osobne automobile, ostala motorna vozila, plovila i zrakoplove, poseban porez na naftne derivate, poseban porez na alkohol, poseban porez na pivo, poseban porez na bezalkoholna pića, poseban porez na duhanske proizvode, poseban porez na kavu, poseban porez na luksuzne proizvode i porez na premije osiguranja od automobilske odgovornosti i premije kasko osiguranja cestovnih vozila.

Dakle, prema Nikoliću (1999) trošarine su porezni oblici kojima se oporezuje jedan ili nekoliko istovrsnih proizvoda. To su proizvodi čija je potražnja relativno neelastična, odnosno uvođenje trošarina i rast njihovih cijena neće bitno utjecati na smanjenje potraživane količine. Trošarine imaju naglašenu regresivnu prirodu i uglavnom se naplaćuju u fazi proizvodnje. Obveznik plaćanja trošarina je proizvođač ili uvoznik proizvoda, a njihov broj je poprilično malen.

Slika 1: Porezni sustav Republike Hrvatske (izvor: Ministarstvo financija)

4. UTJECAJ POREZNE POLITIKE NA MALA PODUZEĆA

U Republici Hrvatskoj, uspostavom samostalne države od 1990. godine nadalje, stvoreni su zakonski i drugi temelji za razvoj poduzetništva. Od tog perioda nastao je veliki broj obrta, malih i srednjih trgovačkih društava, no nije postojala sveobuhvatna potpora za njihovo praćenje od nacionalnog do lokalnog nivoa. Hrvatsku se od 2008. se nalazi u višegodišnjoj ekonomskoj depresiji. A mala poduzeća i njihovi vlasnici poduzetnici postaju ključni činitelj učinkovitosti gospodarstva. Ponašanje poduzetnika kao mogući pravci djelovanja u budućnosti Lijepe naše jesu potreba implementiranja društveno odgovornog poslovanja, kako ova razvojna determinanta ne bi imala isključivo deklarativni karakter.

Fiskalna politika je izbor države u pogledu visine i strukture poreza i državne potrošnje, a porezna politika jedan je od segmenata fiskalne politike.

Naime, različitim mjerama fiskalne politike država s jedne strane želi osigurati optimalni model poticanja ulaganja, a s druge strane ne želi narušiti neutralnost i konzistentnost poreznog sustava. Instrumenti fiskalne politike:

- Javni prihodi (izravni i neizravni porezi, doprinosi…)
- Javni rashodi (investicije države, razni transferi, rezerve…)
- Saldo tj. deficit/suficit (tekući saldo, ukupni saldo…)

Zemlje u kojima su se porezni sustavi razvijali dugi niz godina karakterizira veći broj poreza. Ne postoje dvije zemlje sa identičnim sustavom oporezivanja.

Analiza Instituta za javne financije otkriva da Hrvatska ima ekstremno visok trošak ubiranja poreza. Osim toga, porezi su preveliki, pa ih sve manje ljudi plaća, a čak i oni koji žele platiti odustanu kada se zapletu u kompliciranoj poreznoj birokraciji. Poduzetnici nisu nezadovoljni visinom poreza na dobit, čija je stopa 20 posto i, kao takva, konkurentna stopi istog poreza u okruženju. Poduzetničko poslovanje guše drugi porezi, posebno PDV, čija je stopa od 25 posto među najvišima u Europi, kao i visoki doprinosi, koji otežavaju zapošljavanje. Poduzetnici su posebno nezadovoljni parafiskalnim nametima. No, ništa im manji problem ne predstavlja ni česta izmjena poreznih propisa poput uvođenja izvješćivanja o dohocima i

kompliciranog obrasca JOPPD[6]. Porez na dodanu vrijednost uzrokuje najveći dio troškova poreznih obveznika.

Prema efektivnom graničnom i efektivnom prosječnom poreznom opterećenju Hrvatska se nalazi daleko ispod prosjeka većine zemalja članica Europske unije (EU), ali i drugih razvijenih zemalja (SAD, Švicarska, Norveška, Japan, Kanada, Australija).

Porezno opterećenje građana više ne bi trebalo više povećavati jer nama konkurentne zemlje mnogo niže oporezuju građane i poduzeća. Usporedba podataka o administrativnim troškovima prikupljanja poreza u Hrvatskoj i ostalim članicama EU pokazuje da oni u nas iznose 0,45 posto BDP-a, po čemu smo, ako zanemarimo Grčku, za koju nema podataka, rekorder na EU-ljestvici. Istodobno, prosječan trošak prikupljanja poreza u EU iznosi 0,23 posto BDP-a[7].

Međutim ono što najviše zabrinjava male i srednje poduzetnike je trošak poreza. Trošak poreza intenzivno raste. U razdoblju od 15 godina, od 1997. do 2012., oni su se više nego udvostručili, budući da su porasli s oko 700 milijuna na preko 1,4 milijardi kuna.

Potrebno je restrukturiranja rashodne strane proračuna, valja provesti poreznu reformu koja će u konačnici smanjiti poreznu presiju. Pravac porezne reforme, treba polaziti od konkurentnosti nacionalnog gospodarstva, a time i malih poduzeća, odnosno valja odrediti ekonomsku funkciju poreza. To je moguće postići zadržavanjem postojeće porezne stope PDV-a, uvođenjem novih trošarina za luksuznu robu. Povećavanja PDV je legitimni, ali ne i dominantni faktora stabilizacije državnog budžeta. U ovakvom pristupu povećavanje stope PDV, samo po sebi neće riješiti problem budžeta, ako se paralelno ne poduzimaju i druge mjere na strani ograničavanja javnih rashoda i poticanja javnih prihoda

Za Gustu Santinia (2015) najznačajniji dio poreznih prihoda PDV-a ubire se zahvaljujući deficitu robne razmjene s inozemstvom pa će izvozna orijentacija hrvatskog gospodarstva smanjiti porezne prihode od PDV-a, Isti autor predlaže smanjenje poreznih stopa i proširenjem poreznih razreda. Što se tiče kapitala mišljenja je da je potrebno vratiti institut zaštitne kamate na kapital. Reforma poreznog sustava u navedenom pravcu bila bi snažna

[6]Istraživanje Instituta za javne financije, http://www.moj-posao.net/Vijest/74253/Kako-porezi-ubijajupoduzetnistvo/2/, (rujan 2014.)
[7] Ibid

podrška poduzetništvu koje je tako onemogućeno u svom funkcioniranju da poduzetnici s pravom razmišljaju o preseljenju svoje poslovne aktivnosti u neka druga ugodnija područja.

Može se ustvrditi da u doba krize, nivo troškova, odnosno izdvajanja za zapošljavanje novih djelatnika, predstavlja osnovu za donošenje odluke da li će se poduzetnici odlučiti za otvaranje novih radnih mjesta. Porezni sistem nije naklonjen poslodavcima, a samim tim ne potiče zapošljavanje. Zbog visokih izdvajanja za nove radnike, mala i srednja poduzeća dolaze u situaciju da ne prijavljuju na Zavod za zapošljavanje dio zaposlenih i na taj način drže troškove na nižem nivou. Zaposlenima se ne uplaćuju doprinosi na i iz plaće, nemaju zdravstveno, kao ni mirovinsko osiguranje. Razlog tome svakako leži u visokim stopama za poreze i doprinose na i iz plaća. Visoka porezna davanja i mnoge zakonske nejasnoće, što je porezno oslobođeno, a što nije, vodi mala i srednja poduzeća u propast, i dolazi do otpuštanja radnika i povećanje broja ne zaposlenosti.

Država treba stati na stranu malih poduzeća i poduzetnika i pronaći zaštitne mjere za domaću proizvodnju. Jedna od efikasnijih mjera bila bi smanjenje doprinosa na plaće što bi dovelo do povećanje ekonomičnosti poduzeća. Smanjenim poreznih davanja, poduzeće od tih sredstava mogla bi investirati u otvaranje novih radnih mjesta. Ovaj model doveo bi zasigurno do smanjenja rada na „crno“ (sive ekonomije), jer poslodavcu ne bi bilo isplativo zaposliti djelatnike bez prijave na Zavod za zapošljavanje.

Mala i srednja poduzeća mogu imati koristi od niza mjera koje nisu financijske prirode u obliku raznih programa i poslovne podrške. Osim promjena u tehničkom, poreznom i kapitalnom dijelu, temelj egzistencije i uspjeha kao i razvoja poduzeća, a i pojedinca, čini čovjekova sposobnost za promjene, za diskontinuitet, za iznenađenja. Ljudi se mnogo sporije mijenjaju.

Mnogobrojni su utjecaji koji imaju reperkusije na mala i srednja poduzeća. Neki vanjski utjecaji na mala poduzeća i poduzetništvo: **Političko okružje:** političko okružje koje određuje stupanj demokracije i tržišne slobode i oblike vlasništva. **Gospodarsko okružje:** privatno vlasništvo, državno vlasništvo, mješovito gospodarstvo, gospodarstvo upravljano od strane države. **Pravno okružje:** skup pravila (zakona) kojima država regulira gospodarsko djelovanje. **Kulturno okružje:** svekoliko postignuće ljudskog društva, materijalna i nematerijalna dobra.

Porezni sustav i njegova privlačnost nije jedini, a ponajmanje odlučujući čimbenik u privlačenju izravnih stranih investicija, ali je svakako jedan od važnijih.

4.1. Primjeri financijske i organizacijske pomoći malim poduzeća

U usporedbi s razvijenim financijskim strukturama financijsko okruženje u Republici Hrvatskoj je relativno siromašno. Banke i poneke štedionice dominantne su financijske institucije. One se uglavnom bave prikupljanjem novčanih sredstava (depozitna aktivnost) i odobravanjem kredita. Ostale financijske institucije za financiranje poduzetništva u Republici Hrvatskoj su nacionalne, regionalne i lokalne financijske institucije, štedno-kreditne unije, financijska poduzeća i financijski fondovi. Najznačajnije nacionalne financijske institucije su:

Hrvatska banka za obnovu i razvoj (HBOR) i

Hrvatska garancijska agencija (HGA).

Hrvatska banka za obnovu i razvoj (HBOR) je osnovana kao posebna financijska institucija za koju je Republika Hrvatska osigurala osnivački kapital. Temeljni zadaci HBOR su odobravanje kredita za projekte koji služe za obnovu i unapređenje hrvatskog gospodarstva, a za koje banke i druge financijske institucije nisu u mogućnosti osigurati potrebna sredstva, te izdavanje jamstva. HBOR odobrava kredite preko banaka i drugih financijskih institucija, i to na rok duži od jedne godine. Potrebna sredstva HBOR pribavlja izdavanjem obveznica i uzimanjem kredita u zemlji i inozemstvu.

Hrvatska garancijska agencija (HGA) obuhvaća djelatnost izdavanje garancija za kredite koje su banke i štedionice odobrile poduzetnicima, te dodjeljivanje potpore za smanjenje troškova kredita odobrenih poduzetnicima od banaka i štedionica. Garancija i potpora mogu se dobiti isključivo za projekte koji se financiraju iz kredita i koji obuhvaćaju materijalne investicije u opremu, postrojenja, poslovne i proizvodne prostore, dugogodišnje nasade i osnovno stado, te poticanje razvoja starih zanata. Drugi program HGA namijenjen je poticanju gospodarske aktivnosti na područjima od posebnog interesa Republike Hrvatske, kao i unapređivanju poduzetničke djelatnosti stradalnika domovinskog rata.

4.1.1. Državni poticaji i porezne olakšice

Zbog svoje veličine i nedostatka imovine za pokriće mala i srednja poduzeća imaju otežan pristup pojedinim izvorima financiranja, ponajviše kreditima banaka. Najčešće vlastiti kapital nije dovoljan da osigura financijsku stabilnost i tu se već počinju javljati problemi u financiranju. Problemi tekućeg financiranja se javljaju zbog kratkoročnih izvora, koji se gase i onemogućavaju financiranje stalne obrtne imovine. Osnovne izvore financijske podrške razvoja malih i srednjih poduzeća u Hrvatskoj čine bankarski sektor, kreditne unije i Vladini programi poticaja i subvencioniranih kreditnih linija.

U Republici Hrvatskoj se od 2002. godine bilježi popriličan broj iskorištenih poreznih poticaja, oslobođenja i olakšica, koji umanjuju obvezu poreza na dobit i time djeluju i na smanjenje prihoda od poreza na dobit. Istovremeno to smanjenje porezne obveze djeluje i na narušavanje neutralnosti sustava oporezivanja dobiti, jer se pojedine kategorije poduzetnika dovode u povoljniji porezni položaj prema ostalima. Ovakve olakšice predstavljaju veliki značaj za pozitivno poslovanje. Gospodarski i ekonomski rezultati ovog sustava razlog su povećanja investicija i zapošljavanja uz smanjenje prihoda ubranih od poreza na dobit koje je vidljivo i kroz smanjenje ukupnih poreznih prihoda.[8]

Državne potpore može iskoristiti svaka pravna i fizička osoba koja obavlja gospodarsku djelatnost. Kao primjer potpora mogu se izdvojiti potpore za opće i posebno obrazovanje i izobrazbu koje su namijenjene[9]:

- malim i srednjim poduzetnicima mogu osnovicu obračuna poreza na dobit ili dohodak umanjiti do 70% opravdanih troškova u slučaju općeg obrazovanja i izobrazbe radnika, te do 35% opravdanih troškova u slučaju posebnog obrazovanja i izobrazbe radnika

- korisnicima potpore koji zapošljavaju radnike u nepovoljnom položaju (invalide, dugotrajno nezaposlene i starije osobe i dr.) mogu smanjiti porezne osnovice koje ostvaruju za opće obrazovanje i izobrazbu te posebno obrazovanje i izobrazbu uvećati za 10 postotnih bodova.

Fondovi rizičnog kapitala i neformalni oblici financiranja (poslovni anđeli) zbog izuzetno slabe zastupljenosti ne mogu se smatrati značajnim faktorima utjecaja na tržište financijskih

[8] Šimurina, N., Burgler, T.(2012): Specifičnosti sustava oporezivanja dobiti poduzeća u Hrvatskoj i njihov utjecajna konkurentnost, Ekonomski fakultet Zagreb i Ministarstvo financija - Porezna uprava Zagreb, str.101.
[9] Ministarstvo poduzetništva i obrta, http://www.minpo.hr/default.aspx?id=81 (svibanj, 2015.)

usluga za mala i srednja poduzeća. Mala i srednja poduzeća usmjerena su na tradicionalne izvore financiranja, odnosno bankarske kredite, a rjeđe na netradicionalne izvore financiranja, poput fondova rizičnog kapitala i tzv. poslovnih anđela. Razlozi nekorištenja netradicionalnih izvora financiranje su ponajviše u ograničenosti takvih izvora na hrvatskom tržištu, te nepoznavanje istih.

4.1.2. Investicijski fondovi i bankovni krediti

Prijedlozi financiranja usmjereni su prvenstveno prema bankama. Samo u izuzetnoj situaciji poduzeća traže i druge izvore kapitala – investicijske fondove i investicijske banke. Investicijski fondovi i banke ulažu u glavnicu poduzeća i time zajedno s vlasnikom dijele kako rizike, tako i dobit. Poslovni plan treba samo malo razraditi da bi postao prvorazredni prijedlog za financiranje. Razlika između poslovnog plana i prijedloga za financiranje je u naglasku, a ne u sadržaju. Cilj poslovnog plana je da omogući razumijevanje osnovne svrhe poduzeća i sigurno upravljanje njime, dok je cilj prijedloga za financiranje uvjeriti one koji daju zajam da poduzeće zna svoj posao i da će njihov zajam biti siguran u rukama poduzetnika. Kvalitetan i dobro pripremljen prijedlog za financiranje spriječit će dva temeljna problema:

- banka prihvati prijedlog, ali ne može ili ne želi dati dovoljan iznos zajma
- banka dodijeli krivi zajam za krivi posao.

Ponuda bankarskih kredita i usluga u Hrvatskoj namijenjenih malim i srednjim poduzećima u širokoj paleti proizvoda i usluga nudi kredite. Nositelji usluga mikrokreditiranja u Hrvatskoj su kreditne unije koje su Zakonom o kreditnim unijama iz 2011. godine zamijenile štedno-kreditne zadruge. Prema Godišnjem izvješću Hrvatske narodne banke, u 2016. (s nadnevkom 8. ožujka) godini djelovalo je 23 kreditne unije.

4.1.3. Poduzetnički inkubatori

Poduzetnički inkubatori ili institucijska potpora pružaju podršku i kontrolu uvjeta za poduzetnički razvoj te uspostavljaju uvjete za novi poslovni pothvat. Logičan naziv inkubator izabran je prvenstveno zato što asocira na početak novog života. Vrijeme „prilagodbe u inkubatoru“ obično traje 3-5 godina, štićenici izlaze iz institucijske potpore i razvijaju se dalje samostalno, a u inkubator ulaze novi štićenici. Inkubatori pomažu malim poduzetnicima u realizaciji njihovih poduzetničkih inicijativa u početnoj fazi rasta i razvoja. Inkubatori

sudjeluju u stvaranju uspješnih poduzeća osiguravajući im usluge: prostora, zajedničkih usluga (računovodstvo, izrada poslovnih planova, marketing i sl.), konzalting, pristup financijama[10], savjeti eksperata i dr. Poduzetnički inkubator je mjera gospodarskog razvoja. Inkubatori stvaraju nova radna mjesta, oživljavaju okruženje u kojem djeluju, uvode nove tehnologije i učvršćuju lokalno i nacionalno gospodarstvo.

4.1.4. Potporno-financijske injekcije

Izravna financijska pomoć postoje direktne strane investicije (eng. Foreign Direct Investments – FDI) imaju sve veću ulogu u gospodarskom razvitku država primatelja i zbog toga zemlje u nastojanju privlačenja stranog kapitala koriste raznovrsne mjere. Razni poticaji nisu samo stimulans za privlačenje FDI-a, već njihovim oblikovanjem, vlade država mogu usmjeriti FDI u jasno izabrane sektore ili regije, te tako povoljno djelovati na ravnomjeran razvoj svih područja u državi, a što će imati utjecaj i na unutarnju političku i socijalnu stabilnost. Vrste poticaja:

- *fiskalne poticaje* - proizlaze iz fiskalnog sustava države, a među njima najznačajniju ulogu imaju porezi.

Povlaštene porezne stope obično se koriste kod poduzeća koja tek započinju s radom te može postojati distinkcija za pojedine sektore i geografska područja tvrtkama (Šimović, 2008). Snižena stopa poreza na dobit je signal da vlada države želi stvoriti sliku o domaćem tržištu kao tržištu koje omogućava visoku razinu profitabilnosti poslovanja poduzeća. Međutim, ovaj pristup može dovesti do smanjenja poreznih prihoda, barem tijekom prijelaznog razdoblja (u dugom roku ovakav porezni sustav će privući više ulagača, povećati poreznu osnovicu i time kompenzirati početno smanjenje).

- *financijske poticaje* - imaju za cilj pružanje izravne financijske pomoći poduzećima.

Moguće mjere koje se koriste u te svrhe su državne pomoći i garancije, subvencije i garantni izvozni krediti, osiguranje protiv valutnog rizika, privremene subvencije za plaće i itd.

[10] Neki inkubatori daju na raspolaganje vlastiti ili udruženi kapital kako bi investirali u svoje stanare, dok drugi omogućavaju pristup financijskim institucijama kod kojih stanari inkubatora mogu dobiti povoljne kredite.

- *ostale poticaje* - ovi imaju za cilj podići profitabilnost poslovanja inozemnih poslovnih subjekata i smanjiti troškove ulaganja kroz nefinancijska sredstva.

U te svrhe implementiraju se mjere poput pružanja usluga sa infrastrukturom, administrativna pomoć, izgradnja specijalnih investicijskih parkova kao sastavnog dijela investicijske politike vlade i vladinog spektra poticajnih mjera u kojima se stranim ulagačima osigurava sva potrebna infrastruktura i u dogovoru sa obrazovnim institucijama se jamči obrazovanje kadrova za date industrije.

Prioritet nekih od ovih mjera svakako bi utjecale na poduzetnički zamah i imale visok pokretački učinak.

5. ANALIZA KONKRETNOG MALOG PODUZEĆA „ĐANO TRADE D.O.O.“

Svaki poduzetnik ulazi u svijet poduzetništva zbog nekoliko prednosti: preuzimanjem kontrole nad vlastitom sudbinom, mogućnost mijenjanja stvari, mogućnost iskorištavanja svojih potencijala, ostvarivanje neograničenih profita, priznatost u društvu, raditi stvari koje voliš. Trtka „Đano Trade d.o.o.“ osnovana je 1990. godine u Klisu na adresi Rizvani 11 pod imenom „ Agro servis Đano“. Od 2013. godine tvrtka nosi naziv „Đano Trade d.o.o.“

Od tada vodi uspješan posao servisiranja, najma i prodaje agronomskih strojeva, agregata i sl.

„Đano Trade d.o.o.“ danas posjeduje dva prodajna salona i servis rasprostranjen na 3000 m2 unutarnjeg i vanjskog prostora (na Klisu). Posluje u sektoru malih poduzeća kao društvo s ograničenom odgovornošću i njihov temeljni kapital iznosi 20.000 kn. Današnji kapital tvrtke iznosi tek nešto više od 14.000.000 kuna.

Krenuli su kao mikro poduzeće s dva zaposlena djelatnika, a danas tijekom 2016. g. zapošljavaju 15 djelatnika. U samim početcima, odnosno pri osnivanju tvrtka je vodila pravu borbu s papirologijom te dobivanjem potrebnih dozvola i pravovaljane dokumentacije. Prve koraci malog poduzetnika nisu bili nimalo jednostavni. Bilo je to posebno osjetljivo razdoblje kada je bivša država SFRJ bila pred raspadom i doslovno bankrotirala, a Republika Hrvatska ratom uništena. Problemi od financijskih, pravnih, socijalnih…samo su se nizali.

Administrativne prepreke, duge i skupe procedure za pokretanje poduzeća i registraciju vlasništva nikako nisu išle u korist običnog malog čovjeka koji je bez posjedovanja ikakvih pravnih ili ekonomskih znanja odnosno bez poznavanja zakona odlučio svoje znanje i vještinu pretočiti u poslovni pothvat. Neefikasnost pravosuđa i nedostatak državnog sluha za male poduzetnike odmogli su njihovom napretku. Narednih godina njihovu konkurentnost kočila su razna davanja i mnogobrojni porezi koji su opterećivali poduzetnička leđa. Hrvatskom neovisnošću otvaraju se mnoga mala poduzeća, međutim, nedostaju savjetodavne, razvojne ili informativne ustanove koje bi djelovale kao potpora malom poduzetništvu i radile za promociju i napredak istoga. Tada se poduzeće „Đano Trade d.o.o.“ ponovno našlo u raskoraku između složene administracije, njene nedosljedne primjene i neadekvatne pravne regulacije i potpore s jedne strane i željom za poboljšanjem i unaprjeđenjem svojega poslovanja, usprkos poslovnim barijerama.

Tijekom prvih poduzetničkih koraka poduzeće „Đano Trade“ pružalo je isključivo usluge servisiranja agro strojeva. U ratnim vremenima tvrtka je doživjela preokret u svom poslovanju. Zbog čestih nestašica električne energija (strateški opskrbljivači energijom, hidrocentrale, bile su nesigurne ili pod opsadom) tvrtka „Đano Trade“ proširuje svoje poslovanje agregatima za proizvodnju električne energije od 10 – 500KW..

Osluškujući potrebe svojih kupaca i korisnika servisa (naročito ljudi s otoka) tvrtka je proširila svoje djelovanje i otvorili su novu poslovnicu u Splitu na adresi Solinska 84. Danas u svojoj ponudi imaju veliki izbor malih poljoprivrednih strojeva, alata i strojeva za šumarstvo, održavanje parkova i vrtova i agregate renomiranih svjetskih proizvođača: Honda, Benassi, Husqvarna te raznoliku ponudu proizvoda domaćeg proizvođača Mio-Osijek. Tvrtka i nadalje osluškuje bilo tržišta te je od 2013. godine u svoju ponudu uvrstila vrhunsku opremu za maslinarstvo i vinogradarstvo firme Lisam. Kako bi se približiti malim maslinarima i udrugama tvrtaka svu opremu daje kroz najam.

Koliko su velika porezna opterećenja za malog poduzetnika vidljivo je iz sljedećih podataka:

Tablica 5: Financijsko stanje tvrtke „Đano Trade d.o.o.“ u razdoblju 2011.-2015.

Godina	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.
Prihodi u kn	1.654.611	1.861.973	9.435.785	9.979.305	10.078.973
Rashodi u kn	1.437.150	1.713.408	7.788.386	8.570.398	8.190.475
Dobit u kn	173.481	119.269	1.315.955	1.125.567	1.506.899
Imovina poduzeća u kn	7.442.442	5.299.985	12.324.259	12.600.952	14.057.012
Broj djelatnika	7	6	12	12	13
Prosječna neto plaća u kn	3.968	4.430	5.503	5.526	5.610

Izvor: Tabelarni podatci dobiveni su uvidom u knjigovodstvene knjige poduzeća „Djano Trade“. Napomena: Svi brojčani podatci izraženi su u kunama.

Poduzeće „Đano Trade d.o.o.“ za 2011. godinu ostvarilo je prihod od 1.654.611 kn te rashode od 1.437.150 kn te ostvarilo dobit od 173.481 kn. Nakon odbitaka olakšica, oslobođenja i poticaja prijavilo je 43.980 kn porezne obveze.

U 2012.godini ostvareni prihodi iznosili su 1.861.973 kn, a rashodi 1.713.408 kn što je rezultiralo dobiti od 119.269 kn. Nakon odbitaka olakšica, oslobođenja i poticaja prijavilo je 29.713 kn porezne obveze.

Promjenama u poreznom sustavu koje su nastupile 1.3.2012. godine poduzetnicima je podignut prag za obvezan ulazak u sustav PDV-a. Naime, svi poduzetnici, bez obzira na status, koji do kraja tekuće godine ne ostvare primitke do 230 000,00 kn nisu dužni podnijeti poreznu prijavu. Sam ulazak u sustav PDV-a ponekad odgovara, a ponekad i ne odgovara malim i srednjim poduzetnicima. Prednosti ulaska u sustav PDV-a očituju se u mogućnosti odbijanja pretporeza po ulaznim računima. Ukoliko u početku poslovanja poduzetnik ne namjerava odmah krenuti s investicijama bolje je ne ulaziti u sustav PDV-a.
Za 2013.godinu analizirano poduzeće ostvarilo je ukupne prihode od 9.435.785 kuna, a imala je 7.788. 386 kuna rashoda. Tvrtka je imala dobit od 1.315.955 kuna, a poreznih obveza prijavilo je 329.480 kuna. Evidentno je kako tvrtka „Đano Trade d.o.o“ u 2013.g. ostvaruje

prihode četiri puta veće u odnosu na prethodno godište. Razlog tome je što se poduzeće orijentira na potrebe tržišta i ponudu širi na opremu za maslinarstvo i vinogradarstvo te otvara novi prodajni salon koji se pokazao kao vjetar u leđa i već postojećem prodajnom salonu i servisu. Tvrtka je također te godine zaposlila menadžment i marketing stručnjaka koji uvelike doprinio uvećanju prihoda i same dobiti poduzeća. Osim dobiti poduzeća povećao se i broj zaposlenih djelatnika u tvrtki sa šest na dvanaest. Za proširenje gospodarskog programa poduzetnik je koristio kreditna sredstva Splitske banke u 2013. godini.
Dobro poslovanje očituje se i u rastu plaća zaposlenim djelatnicima od skoro 1.100 kuna (prosjek 5.503) u odnosu na 2012. godinu. Imovina poduzeća porasla 12.324.259 kuna što je povećanje od 130%!
Malo poduzeće „Đano Trade d.o.o.“ u 2014. godini imala je prihode u iznosu od 9.979. 305 kuna, a rashodi su bili 8.570 .398 kn te ostvarilo dobit od 1.125.567 kuna što je nešto manje u odnosu na 2013. godinu i uplativši ukupno 281.781 kuna.
Rast prihoda vidan je i u 2015.godini od 10.078.973 kuna a rashodi su pali u odnosu na 2014. na 8.190.475kuna. Poduzeće je ostvarilo dobit od 1.506. 899 kuna, a nakon odbitaka olakšica, oslobođenja i poticaja prijavilo je 377.699 kn porezne obveze.

Koliko su veliki porezi u Hrvatskoj zoran je primjer prikazan u tablici 5, gdje se kroz jedan mjesec rekapitualcije dohotka (za ožujak 2015.) vidi kako je najlakše uprihodit novčana sredstva od građanina i poduzetnika. Razlika između bruto i neto plaće je 26.260 kuna. Najprije se poduzeću od 109.675,89 odbilo 16.095,75 kuna doprinosa za zdravstveno osiguranje (15%), zatim doprinos za zapošljavanje (1,7%) te doprinos za zaštitu zdravlja na radu (0,5%) što je ukupno 17,2%. Od 93.580,14 kuna odbilo se 18.716,00 kuna za mirovinska osiguranja i ukupna svota za plaće iznosi 74.864,14 kuna. Od ove svote dalje se odbijaju porezi po stopama 12% i 25% te prirezi od 7.544,43 kn i dobivena je svota za podjelu neto plaća od 67.319,71 kunu. Razlika od 42.356,19 kuna odbijena je za doprinose, poreze, prireze što iznosi skoro 1/3 plaće! U vrijeme krize možda bi se ovi doprinosi, porezi i prirezi mogli znatno elastičnije preraspodijeliti kako bi se u džepove građana i poduzetnika slijevalo više novčanih sredstava?!

Tablica 6: Rekapitulacija dohotka u tvrtki „Đano Trade d.o.o.“ za 13 djelatnika

PLAĆA (BRUTO SVOTA)	**93.580,14**
Doprinosi iz plaće - (20%)	**18.716,00**
DOHODAK- (plaća – doprinosi)	**74.864,14**
Porez na dohodak i prirez na porez	**7.544,43**
NETO PLAĆA	**67.319,71**
Doprinosi na plaću -(17,2%)	**16.095,75**
UKUPNO SA ŽIRO RAČUNA	**109.675,89**

Izvor: Student obavio tabelarnu analizu na osnovu knjigovodstvenog uvida.

ZAKLJUČAK

SME poduzeća su pokretači kako europske ekonomije, tako i hrvatskog gospodarstva. Značaj ovih poduzeća je u činjenici da su mala i srednja poduzeća temelj zaposlenja i pokretač inovacija. U Hrvatskoj 2014. godini bilo je ukupno 99,7% malih i srednjih poduzeća ili 104 116 gospodarskih subjekata. Ovaj intenzivan i dinamičan dio faktor gospodarstva čini veći udio ne samo u zaposlenosti nego i u ukupnom prihodu i izvozu.

Prijeko potrebno promijeniti gospodarsku klimu u Hrvatskoj kako bi se mala i srednja poduzeća ugrijala u boljim danima za njeno poslovanje. Optimalna i povoljna gospodarska situacija neće se preko noći dogoditi već je za takvo stanje potrebno dugoročnije vrijeme, više financijske injekcije i radnog elana.

Porezni sustav u Republici Hrvatskoj većinom je baziran na modernim poreznim načelima. Prostora za određene izmjene uvijek postoji (npr. više u veličini poreznog opterećenje, a manje u samom sustavu) što bi vjerojatno povoljno utjecalo na gospodarski razvoj. Jako je važno što manje državnog intervencionizma u kreiranju poreznog sustava.

Poduzetnički inkubatori pružaju podršku i kontrolu uvjeta za poduzetnički razvoj te uspostavljaju uvjete za novi poslovni pothvat. Pomažu malim poduzetnicima u realizaciji njihovih poduzetničkih inicijativa u početnoj fazi rasta i razvoja. Inkubatori sudjeluju u stvaranju uspješnih poduzeća osiguravajući im usluge: prostora, zajedničkih usluga (računovodstvo, izrada poslovnih planova, marketing i sl.), konzalting, pristup financijama, savjeti eksperata i dr. Glavni cilj poduzetničkih inkubatora jeste povezivanje tehničkog znanja s poslovnim znanjem.

Bez obzira na sve moguće nedostatke ulaska u poduzetništvo: nesigurnost dohotka, rizik gubitka uloženog kapitala i postavljanja stotina pitanja (Što se najgore može dogoditi ako moje poduzeće propadne? Kolika je vjerojatnost najgore solucije? Jesam li istinski spreman na ostvarenje i vođenje poduzeća? Kako mogu umanjiti rizik propadanja poduzeća?), poduzeće „Đano Trade d.o.o.“ poslovala je hrabro (investirajući u potrebe tržišta) i strpljivo čekala da kvalitetan (aplicirajući na državne poticaje), pošten (redovito uplaćujući obveze

prema zaposlenima i državi; nema tragova sive ekonomije) i uporan (i kad je dobit padala, nastavilo se s radom) rad poluči dobre rezultate, vidi tablicu 5.

Iz svega ovoga proizlazi kako je temeljna hipoteza „Porezni sustav Republike Hrvatske djeluje stimulirajuće na sektor malog poduzeća“ djelomično potvrđena. Sustav oporezivanja u Hrvatskoj doslovno guši i građane i male poduzetnike. Bez obzira na jednu destimulirajuću klimu većina malih poduzetnika ipak uspijeva pronaći putove prema pozitivnoj financijskoj bilanci (prema rezultatima malog poduzeća).

LITERATURA

Bistričić, A., Agatić, A., Trošić, N. (2011): *Značaj poslovanja malih i srednjih poduzeća u gospodarstvu Republike Hrvatske i gospodarstvima zemalja Europske unije*, Scientific Journal of Maritime Research, Vol.25, No.1, str. 145-158

Bogovac, J., Roginić, I. (2014): Može li porez po odbitku biti kazna za prekograničnо poslovanje? *Financije, pravo i porezi, časopis/mjesečnik za poduzeća, banke, obrtnike, proračune i proračunske korisnike, neprofitne i ostale organizacije*. Vol. 3 str. 95.-99.

Dračić, I. (2012): *Poslovanje poduzeća i poduzetničko okruženje*, Hrvatski zavod za zapošljavanje, Varaždin

Jelčić, B., Lončarić-Horvat, O., Šimović, J., Arbutina, H., Mijatović, N. (2008): *Financijsko pravo i financijska znanost*, Narodne novine d.d., Zagreb

Kersan-Škabić, I., Banković, M. (2008): *Malo gospodarstvo u HR i ulazak u EU*, Ekonomska misao i praksa, Vol. 17, No.1, *str. 57-76*

Ministarstvo financija: *Godišnja izvješća za 2001.- 2009.*, Zagreb

Nikolić, N. (1999): *Počela javnog financiranja*, Sveučilište u Splitu, Ekonomski fakultet Split

Nikolić, N., Pečarić, M. (2007): *Osnove monetarne ekonomije*, Naklada Protuđer, Split

Ramljak, B. (2009): *Stanje i perspektive razvoja financijskog izvještavanja za mala i srednja poduzeća u Hrvatskoj*, Zbornik radova „Računovodstveno izvještavanje u RH i harmonizacija sa zahtjevima EU, Sveučilište u Splitu, Ekonomski fakultet, str. 20

Santini, G. (2015): *Porez na dodanu vrijednost – porez budućnosti*, Dnevno, (on-line članak), Zagreb

Šimurina, N., Burgler, T.(2012): *Specifičnosti sustava oporezivanja dobiti poduzeća u Hrvatskoj i njihov utjecajna konkurentnost*, Ekonomski fakultet Zagreb i Ministarstvo financija - Porezna uprava Zagreb, str.101.

Vidučić, Lj. (2005): *Mala i srednja poduzeća, Financijski računovodstveni i pravni aspekti osnivanja i poslovanja*, Ekonomski fakultet Split, Split

Vidučić, Lj. (2006): *Financijski menadžment*, RRIF- plus d.o.o., Zagreb

Narodne novine, brojevi: 29/02 i 63/2007 (Zakon o poticanju razvoja malog gospodarstva), 63/07, 109/07 (Zakon o računovodstvu), 53/12 (Odluka o proglašenju Zakona o izmjenama i

dopunama Zakona o poticanju razvoja malog gospodarstva), Zagreb

Internetski izvori:

CEPOR (2015): Izvješće o malim i srednjim poduzećima u Hrvatskoj - 2015., Centar za politiku razvoja malih i srednjih poduzeća i poduzetništva, [Internet], raspoloživo na: http://www.cepor.hr/Izvjesce%20o%20malim%20i%20srednjim%20poduzecima%20 2015_CEPOR.pdf (preuzeto 8. lipanja2016.)
http://www.efzg.hr (preuzeto 29. lipnja 2016.)
http://www.ifm-bonn.org/ (preuzeto 30. Lipnja 2016.)
http://www.jutarnji.hr/vijesti/osnovna-dilema-je-li-jedinstvena-stopa-pdv-a-rjesenje (preuzeto 3. srpnja 2016.)
http://www.minpo.hr/ (preuzeto 4. srpnja 2016.)
http://www.hrt.hr/enz/plodovi-zemlje/340894/ (preuzeto 26. lipnja 2016.)
http://www.porezna-uprava.hr (preuzeto 1. srpnja 2016.)
https://hr.wikipedia.org/wiki/Porezna_na%C4% (preuzeto 2. srpnja 2016.)
http://www.minpo.hr/default.aspx?id=81 (preuzeto 23.lipnj, 2015.)

POPIS TABLICA I SLIKE:

Tablica 1: Kriteriji razvrstavanja subjekata malog gospodarstva……..7

Tablica 2: Struktura hrvatskih poduzeća s obzirom na veličinu poduzeća od 2010.-2014. godine… ……...10

Tablica 3. Primjeri poreza za mala poduzeća u Republici Hrvatskoj……...20

Tablica 4: Stopa poreza na dohodak i iznos dijela osnovice…….25

Tablica 5: Financijsko stanje tvrtke „Đano Trade d.o.o.“…….38

Tablica 6: Rekapitulacija dohotka u tvrtki „Đano Trade d.o.o.“ za 13 djelatnika……40

Slika 1: Porezni sustav Republike Hrvatske…….28